

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

20 16 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФАХОВА ПСИХОЛОГІЯ (ІНТЕГРОВАНІЙ КУРС)

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки **6.010105 «Корекційна освіта (логопедія)»**

(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136854
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 3176
_____
(підпис) (прізвище, ініціали)
« ____ » _____ 20 16 р.

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма «Фахова психологія (інтегрований курс)» для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта (логопедія)».

Розробники:

Таран Оксана Петрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Супрун Ганна Володимирівна викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від “07” вересня 2016 року № 2

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти
_____ (О. В. Мартинчук)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини _____ Н. А. Клішевич

ЗМІСТ

Пояснювальна записка

Структура програми навчальної дисципліни

I. Опис предмета навчальної дисципліни

II. Тематичний план навчальної дисципліни

III. Програма

Модуль I. Спеціальна психологія

Модуль II. Логопсихологія

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Фахова психологія (інтегрований курс)»

V. Плани семінарських занять

VI. Завдання для самостійної роботи

Картка самостійної роботи студента

VII. Система поточного та підсумкового контролю

VIII. Методи навчання

IX. Методичне забезпечення курсу

X. Питання до іспиту

XI. Рекомендована література

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Фахова психологія (інтегрований курс)» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня відповідно до навчального плану для напряму підготовки «Корекційна освіта (логопедія)» денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня відповідно до вимог освітньо-професійної характеристики, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни «Фахова психологія (інтегрований курс)», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Курс «Фахова психологія (інтегрований курс)» підготовлений для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за напрямом підготовки «Корекційна освіта (логопедія)».

Мета курсу – закласти базові основи психологічних знань із спеціальної психології, а саме: розкрити сутність порушеного розвитку, закономірності та механізми становлення дитини з особливостями психофізичного розвитку, психологічні особливості дітей з інтелектуальними, сенсорними, опорно-руховими та аутистичними порушеннями; специфічні особливості пізнавальної, особистісної та поведінкової сфери у дітей з різними мовленевими порушеннями.

Завдання курсу:

- сформувати та систематизувати знання з спеціальної психології, сприяти формуванню навичок практичної діяльності студентів з дітьми із особливостями психофізичного розвитку;
- розкрити причини, механізми, особливості перебігу психічних процесів при порушеннях мовлення; визначити механізми психічного розвитку та адаптації осіб з порушеннями мовлення; виявити особливості пізнавальної та особистісної сфери при різних порушеннях мовлення; сприяти формуванню уявлень про зміст практичної роботи з людьми з порушеннями мовлення.

Вивчення навчальної дисципліни орієнтоване на такі компетентності:

I. Загальні:

1. Комунікативні

- здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності.
- здатність працювати у команді.
- здатність виконувати діяльність під керівництвом лідера;
- володіння знаннями про стимули та бар'єри ефективної командної роботи;
- здатність до усвідомлення цінності комунікації як складової професійної діяльності; уміння здійснювати вплив на суб'єктів професійної діяльності.

2. Інформативні

- здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань;
- здатність до аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та визначених закономірностей і особливостей розвитку, навчання і виховання осіб з психофізичними порушеннями.

3. Самоосвітні

- здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку;
- спрямованість на розкриття особистісного потенціалу та самореалізацію.

II Фахові:

1. Психолого-педагогічні

- володіння базовими знаннями загальних механізмів організації та розвитку психічної діяльності людини;
- розуміння основних закономірностей та механізмів розвитку дитини в онтогенезі;
- володіння знаннями психологічних механізмів навчання та виховання дитини задля забезпечення спрямованої соціалізації та інтеграції особистості;
- володіння базовими знаннями про закономірності особистісного розвитку людини на різних вікових етапах; психологічні механізми навчання та виховання дитини задля забезпечення спрямованої соціалізації та інтеграції особистості з порушеннями психофізичного розвитку;
- володіння базовими знаннями про педагогічні системи навчання, виховання і освіти різних категорій дітей з психофізичними порушеннями, їхні потенційні можливості у досягненні певного рівня життєвої компетентності.

2. Психолінгвістичні

- володіння знаннями про закономірності мовленнєвого розвитку в онтогенезі, взаємозв'язку мовлення, мислення і свідомості;
- розуміння психолінгвістичної моделі мовленнєвої діяльності.

3. Професійні

- здатність до психологічного супроводження осіб із порушеннями мовлення;
- здатність розуміти психологічні закономірності діяльності особистості в умовах взаємодії різних соціальних інституцій, соціалізації особистості з порушеннями психофізичного розвитку;
- здатність до проведення психолого-педагогічного обстеження осіб з порушеннями психофізичного розвитку, аналізу результатів комплексного медико-психолого-педагогічного обстеження осіб з психофізичними порушеннями на основі клініко-психолого-педагогічних класифікацій порушень розвитку;
- знання та застосування знань з психолого-педагогічного вивчення особливостей психофізичного розвитку, потенційних можливостей, потреб і досягнень дітей з важкими порушеннями мовлення.

В результаті вивчення Модуля I. «Спеціальна психологія» здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- сутність спеціальної психології;
- порушення розвитку: особливості, механізми, різновиди;
- чинники дизонтогенезу;
- особливості психічного розвитку при різних порушеннях: інтелектуальних, сенсорних, опорно-рухових, аутистичних;
- специфічні особливості роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку.

вміти:

- здійснювати диференціальну діагностику порушень розвитку дитини;
- встановлювати причинно-наслідкові взаємозв'язки та прогнозувати подальший розвиток дитини;
- адекватно застосовувати методи психодіагностики, психокорекції та розвитку у роботі з дітьми з особливостями психофізичного розвитку;
- оволодіти первинними навичками роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку.

В результаті вивчення Модуля II. «Логопсихологія» здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- концептуальні засади логопсихології;
- етапи становлення мовлення в онтогенезі та особливості розвитку мовлення при

- дизонтогенезі;
- особливості пізнавальних процесів при порушеннях мовлення;
- особливості особистості при порушеннях мовлення;
- специфічні особливості дітей з різними порушеннями мовлення.

вміти:

- виявити здатність до аналізу, систематизації та узагальнення теоретичних знань з логопсихології;
- орієнтуватись у методах логопсихології для виявлення та диференціації порушень та особливостей розвитку дитини з порушеннями мовлення;
- виявити здатність враховувати психологічні особливості дітей з порушеннями мовлення при організації діагностичної та корекційної роботи з ними.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення модулю I «*Спеціальна психологія*», становить 60 год. (2 кредити), з них 12 год. – лекційних, 8 год. – семінарських, 8 год. – практичних занять, 4 год. – модульного контролю, 28 год. – самостійної роботи.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення модулю II «*Логопсихологія*», становить 60 год. (2 кредити), з них 12 год. – лекційних, 8 год. – семінарських, 8 год. – практичних занять, 4 год. – модульного контролю, 28 год. – самостійної роботи.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 150 год., із них: 24 год. – лекції, 16 год. – семінарські заняття, 16 год. – практичні заняття, 56 год. – самостійна робота, 8 год. – модульний контроль.

Вивчення здобувачами вищої освіти навчальної дисципліни «*Фахова психологія (інтегрований курс)*» закінчується складанням іспиту (семестровий контроль 30 год.).

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-професійний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузі знань 0101 Педагогічна освіта	Нормативна
Змістових модулів – 4	Напрямок підготовки: 6.010105 «Корекційна освіта (логопедія)»	Рік підготовки 2-й
		Семестр
Загальна кількість годин – 150		3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-професійний рівень: перший (бакалаврський)	Лекції 24 год.
		Семінарські 16 год.
		Практичні 16 год.
		Самостійна робота 56 год.
		Модульний контроль 8 год.
		Вид контролю Іспит 30 год.

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назва теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Практичних	Самостійна робота	Підсумковий контроль
МОДУЛЬ I. «СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»								
<i>Змістовий модуль I. Базові засади спеціальної психології</i>								
1.	Вступ до спеціальної психології.	6	2	2	-	-	4	-
2.	Сутність порушення розвитку.	8	4	2	2	-	4	-
	Модульна контрольна робота							2
	<i>Разом.</i>	16	6	4	2	-	8	2
<i>Змістовий модуль II. Дизонтогенез психічного розвитку</i>								
3.	Дизонтогенез інтелектуального розвитку.	11	6	2	4	-	5	-
4.	Психічний розвиток при сенсорних порушеннях.	11	6	2	-	4	5	-
5.	Психічний розвиток при порушеннях опорно-рухової сфери та синдромі Дауна.	9	4	2	2	-	5	-
6.	Психологічні особливості дітей з розладами аутистичного спектру та з синдромом дефіциту уваги і гіперактивності.	11	6	2	-	4	5	-
	Модульна контрольна робота							2
	<i>Разом</i>	44	22	8	6	8	20	2
	<i>Разом за змістовий модулі I, II.</i>	60	28	12	8	8	28	4
	<i>Семестровий контроль</i>	15	-	-	-	-	-	-
МОДУЛЬ II. «ЛОГОПСИХОЛОГІЯ»								
<i>Змістовий модуль III. Базові засади логопсихології</i>								
1.	Концептуальні засади логопсихології.	8	4	2	2	-	4	-
2.	Онтогенез та дизонтогенез мовлення.	8	4	2	-	2	4	-
	Модульна контрольна робота							2
	<i>Разом</i>	18	8	4	2	2	8	2
<i>Змістовий модуль IV. Психологічні особливості дітей з порушеннями мовлення</i>								
3.	Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення.	11	6	2	4	-	5	-
4.	Особливості особистості при порушеннях мовлення.	9	4	2	-	2	5	-
5.	Особливості поведінки при порушеннях мовлення.	9	4	2	2	-	5	-
6.	Психологічні особливості дітей із різними мовленнєвими порушеннями.	11	6	2	-	4	5	-
	Модульна контрольна робота							2
	<i>Разом</i>	42	20	8	6	6	20	2
	<i>Разом за змістовні модулі III, IV.</i>	60	28	12	8	8	28	4
	<i>Семестровий контроль</i>	15	-	-	-	-	-	-
	<i>Разом за навчальним планом</i>	150	56	24	16	16	56	8

III. ПРОГРАМА

МОДУЛЬ I. «СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. БАЗОВІ ЗАСАДИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Лекція 1. Вступ до спеціальної психології

Сутність спеціальної психології. Концепції та теорії інвалідизації. Історія становлення спеціальної психології.

Предмет та задачі спеціальної психології. Взаємозв'язок спеціальної психології з іншими галузями психології та науками. Принципи спеціальної психології. Методи спеціальної психології. Характеристика понять: норма, патологія, дефект, інвалідність. Чинники порушень в психічному розвитку. Класифікація порушень психічного розвитку. Концепції психічного дизонтогенезу В.В.Лебединського та В.І.Лубовського.

Основні поняття теми: спеціальна психологія, норма, патологія, дефект, інвалідність.

Лекція 2. Сутність порушення розвитку

Онтогенез та дизонтогенез. Сутність феномену порушення розвитку. Структура порушення розвитку. Механізми формування системних порушень в розвитку психіки. Загальні та специфічні особливості відхилень розвитку. Компенсація, корекція та реабілітація як категорії спеціальної психології. Депривація як причина та наслідок порушення розвитку. Загальна характеристика особистісних особливостей дітей та підлітків з порушеннями розвитку.

Основні поняття теми: дизонтогенез, норма, патологія, дефект, компенсація, корекція, реабілітація, депривація.

Семінар 1. Сутність порушення розвитку

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ДИЗОНТОГЕНЕЗ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Лекція 3. Дизонтогенез інтелектуального розвитку

Олігофренія та її класифікація за етіологією. Ступені розумової відсталості: дебільність, імбецильність, ідіотія. Класифікація порушень інтелекту за МКХ 10: легкий, помірний, важкий і глибокий ступені розумової відсталості. Чинники виникнення розумової відсталості.

Класифікація психічного недорозвитку (за Д.М.Ісаєвим): астенична, атонічна, дисфорична, стенична. Загальна характеристика психічного розвитку розумово відсталих дітей.

Затримка психічного розвитку. Чинники виникнення. Класифікація дітей з затримкою психічного розвитку (за К.С.Лебединською): конституціонального походження (гармонійний психічний та психофізичний інфантилізм); соматичного походження; психогенного походження; церебрально-органічного генезу. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ЗПР.

Основні поняття теми: олігофренія, ступені розумової відсталості, затримка психічного розвитку (ЗПР).

Семінар 2-3. Дизонтогенез інтелектуального розвитку

Лекція 4. Психічний розвиток при сенсорних порушеннях

Сутність сурдопсихології, предмет та задачі. Чинники порушень слуху. Класифікація порушень слуху: глухі, пізноглухі, туговухі. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями слуху.

Тифлопсихологія – предмет та задачі. Чинники порушення зору. Класифікація порушень зору: незрячі, слабозорі. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору.

Основні поняття теми: глухі, пізнооглухлі, туговухі, незрячі, слабозорі.

Практичне заняття 1-2. Психічний розвиток при сенсорних порушеннях

Лекція 5. Психічний розвиток при порушеннях опорно-рухового апарату та синдромі Дауна

Порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП). Чинники виникнення ДЦП. Форми ДЦП: спастична деплегія, геміпаретична, гіперкінетична, подвійна гіплегія, атонічно-астатична. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП.

Загальна характеристики синдрому Дауна. Чинники виникнення синдрому Дауна. Психологічні особливості дітей з синдромом Дауна.

Основні поняття теми: дитячий церебральний параліч, спастична деплегія, геміпаретична форма, гіперкінетична форма, подвійна гіплегія, атонічно-астатична форма, синдром Дауна.

Семінар 4. Психічний розвиток при порушеннях мовлення та опорно-рухового апарату та синдрому Дауна

Лекція 6. Психологічні особливості дітей з розладами аутистичного спектру та з синдромом дефіциту уваги і гіперактивності

Загальна характеристика поняття аутизму. Класифікація розладів аутистичного спектру: синдром Канера, синдром Аспергера. Базові діагностичні критерії аутизму: якісні порушення в сфері соціальної взаємодії; якісні порушення в сфері комунікації (вербальної та невербальної) і в сфері уяви; досить обмежений репертуар видів активності та інтересів. Основні положення про аутизм. Характеристика особистості дитини з аутизмом.

Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги у дітей. Форми синдрому дефіциту уваги та гіперактивності: легка, помірна та виражена. Психологічні особливості дітей з синдром дефіциту уваги та гіперактивності.

Основні поняття теми: аутизм, синдром Канера, синдром Аспергера, синдром дефіциту уваги та гіперактивності.

Практичне заняття 3-4. Психологічні особливості дітей з розладами аутистичного спектру та з синдромом дефіциту уваги і гіперактивності

МОДУЛЬ II. «ЛОГОПСИХОЛОГІЯ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. БАЗОВІ ЗАСАДИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ

Лекція 1. Концептуальні засади логопсихології

Предмет та об'єкт логопсихології як галузі психологічної науки. Міжпредметні зв'язки логопсихології. Наукові, практичні та методологічні передумови виділення логопсихології в самостійну галузь психологічного знання. Завдання логопсихології. Історичні аспекти становлення логопсихології: проблематика та персоналії.

Основні концепції логопсихології. Психофізіологічні основи логопсихології (І.П.Павлов, А.Р.Лурія, Е.Д.Хомська, Л.С.Цветкова, А.В.Семенович, Н.А.Бернштейн та інші). Лінгвістичні основи логопсихології (К.Бюлер, А.А.Потебня та інші). Концепція мовлення як базової вищої психічної функції (Л.С.Виготський). Концепція внутрішньої картини мовленнєвого дефекту. Теорія нормального та порушеного розвитку.

Основні поняття теми: психофізіологія, нейропсихологія, мова та мовлення, вищі психічні функції, внутрішня картина дефекту.

Семінар 1. Концептуальні засади логопсихології

Лекція 2. Онтогенез та дизонтогенез мовлення

Порівняльна характеристика мови та мовлення. Функції та види мовлення. Сутність потреби у спілкуванні. Рівні розвитку потреби спілкування за М.І.Лисіною. Мотиви та засоби спілкування. Розвиток мовлення та спілкування у дитинстві.

Фізіологічні механізми мовлення. Характеристика мовлення з позицій психолінгвістики та класифікації мовних розладів. Чинники мовленнєвих порушень. Основні види мовленнєвих порушень первинного характеру. Розлади мовлення вторинного характеру: мовлення у стані емоційного напруження; мовлення при акцентуаціях та психопатіях; мовлення при неврозах; мовлення при інших порушеннях психофізичного розвитку.

Основні поняття теми: мова, мовлення, функції мовлення, види мовлення, потреба у спілкуванні, розвиток мовлення та спілкування, мовленнєві розлади первинного характеру, мовленнєві розлади вторинного характеру.

Практичне заняття 1. Онтогенез та дизонтогенез мовлення

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Лекція 3. Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення

Загальна характеристика психічних явищ. Сутність структури психічного. Загальна характеристика сприймання: види, характеристики, властивості. Зв'язок сприймання з мовленням. Особливості сприймання при порушеннях мовлення. Загальна характеристика уваги. Особливості уваги при порушеннях мовлення. Загальна характеристика пам'яті. Особливості пам'яті при порушеннях мовлення. Основні аспекти мислення. Особливості мисленнєвої діяльності при порушеннях мовлення. Особливості уяви та її специфіка при порушеннях мовлення.

Основні поняття теми: психічні явища, психіка, пізнавальні процеси, відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, увага, уява.

Семинар 2-3. Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення

Лекція 4. Особливості особистості при порушеннях мовлення

Сутність поняття особистість. Загальна характеристика структури особистості. Фіксованість на дефекті. Тривога, страхи та психологічний захист. Особливості самосвідомості при порушеннях мовлення. Особливості самооцінки в нормі та при порушеннях мовлення. Особливості ціннісних орієнтацій при порушеннях мовлення. Рівень домагань. Система життєвих ставлень. Афазія з позицій внутрішньої картини дефекту як прояв цілісного системного підходу до людини з порушенням мови.

Основні поняття теми: особистість, самосвідомість, самооцінка, рівень домагань, ціннісні орієнтації, внутрішня картина дефекту.

Практичне заняття 2. Особливості особистості при порушеннях мовлення

Лекція 5. Особливості поведінки при порушеннях мовлення.

Психомоторна основа поведінки. Взаємовідношення у різних соціальних групах. Взаємовідношення у корекційно-педагогічній групі. Взаємовідношення у сім'ї. Міжособистісні взаємовідношення у різних життєвих ситуаціях. Взаємовідношення в умовах фрустрації. Взаємовідношення з педагогом. Неадаптивні та адаптивні форми поведінки. Адаптивна поведінка осіб із порушеннями мовлення.

Основні поняття теми: поведінка, фрустрація, неадаптивна та адаптивна поведінка.

Семинар 4. Особливості поведінки при порушеннях мовлення.

Лекція 6. Психологічні особливості дітей із різними мовленевими порушеннями

Системний аналіз психологічних особливостей дітей з різними мовленевими порушеннями: з загальним недорозвитком мовлення; з фонетико-фонематичними порушеннями

мовлення; з мелодико-інтонаційними порушення мовлення; з темпо-ритмічними порушеннями мовлення. Сутність логоневрозу. Порівняльний аналіз психологічних особливостей дітей з різними формами заїкання: невротичне, неврозоподібне, комбіноване (неврозоподібне з невротичними рисами). Психологічні особливості ігрової та навчальної діяльності дітей з порушеннями мовлення.

Основні поняття теми: фонетико-фонематичні порушеннями мовлення, загальний недорозвиток мовлення, логоневроз, логофобія, заїкання.

Практичне заняття 3-4. Психологічні особливості дітей із різними мовленевими порушеннями

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Фахова психологія (інтегрований курс)»

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 150 год., із них: 24 год. – лекції, 16 год. – семінарські заняття, 16 год. – практичні заняття, 56 год. – самостійна робота, 8 год. – модульний контроль, семестровий контроль - 30 год., екзамен.

МОДУЛЬ I. «СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

Разом: 60 годин: 12 годин – лекції, 8 години – семінарські заняття, 8 годин – практичні заняття, 28 годин – самостійна робота, 4 години – модульний контроль.

Модулі	Модуль I		Модуль II			
Назва модуля	Базові засади спеціальної психології		Дизонтогенез психічного розвитку			
Кількість балів за модуль	48 (балів)		96 (балів)			
Лекції (1 бал)	1	2	3	4	5	6
Теми лекцій	Вступ до спеціальної психології	Сутність порушення розвитку	Дизонтогенез інтелектуального розвитку	Психічний розвиток при сенсорних порушеннях	Психічний розвиток при порушеннях опорно-рухової сфери та синдромі Дауна	Психологічні особливості дітей з розладами аутистичного спектру та з синдромом дефіциту уваги і гіперактивності
Семінари	1		2-3		4	
	Сутність порушення розвитку		Дизонтогенез інтелектуального розвитку		Психічний розвиток при порушеннях опорно-рухової сфери	
Бали	10+1		10+2		10+1	
Практичні			1-2		3-4	
			Психічний розвиток при складних і множинних порушеннях		Психологічні особливості дітей з розладами аутистичного спектру та з синдромом дефіциту уваги і гіперактивності	
Бали			10+2		10+2	
Самостійна робота	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)
Види поточного контролю	Модульний контроль 1 (25 балів)		Модульний контроль 2 (25 балів)			
Всього за Модуль I	144 бали Коефіцієнт = 1,44					

МОДУЛЬ II. «ЛОГОПСИХОЛОГІЯ»

Разом: 60 годин: 12 годин – лекції, 8 години – семінарські заняття, 8 годин – практичні заняття, 28 годин – самостійна робота, 4 години – модульний контроль.

Модулі	Змістовий модуль 1 Базові засади логопсихології		Змістовий модуль 2 Психологічні особливості дітей з порушеннями мовлення			
	Кількість балів за модуль	59 (балів)		95 (балів)		
Лекції (1 бал за відвідування)	1	2	3	4	5	6
	Концептуальні засади логопсихології	Онтогенез та дизонтогенез мовлення	Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення	Особливості особистості при порушеннях мовлення	Особливості поведінки при порушеннях мовлення	Психологічні особливості дітей із різними мовленнєвими порушеннями
Семінарські	1		2-3		4	
	Концептуальні засади логопсихології		Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення		Особливості поведінки при порушеннях мовлення	
	10+1		10+2		10+1	
Практичні	1		2		3-4	
	Онтогенез та дизонтогенез мовлення		Особливості особистості при порушеннях мовлення		Психологічні особливості дітей із різними мовленнєвими порушеннями	
	10+1		10+1		10+2	
Самостійна робота	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)		Модульна контрольна робота (25 балів)			
Всього за II модуль	154 бали Коефіцієнт = 1,54					

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ I. «СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. БАЗОВІ ЗАСАДИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Семінар 1. Сутність порушення розвитку

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Системний аналіз понять розвиток та дизонтогенез.
2. Класифікація психічного дизонтогенезу.
3. Система чинників психічного дизонтогенезу.
4. Концепції психічного дизонтогенезу В.В.Лебединського та В.І.Лубовського.
5. Сутність феномену деривації.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

Основна:

1. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями. Навч. посіб. / В.Й.Бочелюк, А.В.Турубарова – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
2. Выготский Л.С. Основы дефектологии. Учебники для вузов / Выготский Л.С. – СПб.: 2003. - 654 с.
3. Государев Н.А. Специальная психология: Учебное пособие / Н. А. Государев – М. : Ось-89, 2008. – 288 с.
4. Лангмейер Йозеф Психическая депривация в детском возрасте / Йозеф Лангмейер, Зденек Матейчек. – Прага : Авиценум, 1984 – 334 с.
5. Лубовский В. И. Психологические проблемы диагностики аномального развития детей / В. И. Лубовский. – М.: Педагогика, 1989. — 104 с.
6. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с.
7. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / В. М. Сорокин [под. научн. ред. Л. М. Щипицыной]. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
8. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.
9. Тингей-Михаэлис К. Дети с недостатками развития: Книга в помощь родителям: Пер. с англ. / К.Тингей-Михаэлис [Под ред. Д.В. Колесова]. – М.: Педагогика, 1988. – 240 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ДИЗОНТОГЕНЕЗ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Семінар 2-3. Дизонтогенез інтелектуального розвитку

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Аналіз класифікацій порушень інтелекту.
2. Чинники порушень інтелекту.

3. Порівняльний аналіз інтелектуального розвитку: норма, затримка, розумова відсталість.
4. Психологічні особливості дітей з розумовою відсталістю.
5. Психологічні особливості дітей з ЗПР.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

Основна:

1. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями. Навч. посіб. / В.Й.Бочелюк, А.В.Турубарова – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
2. Выготский Л.С. Основы дефектологии. Учебники для вузов / Выготский Л.С. – СПб.: 2003. - 654 с.
3. Государев Н.А. Специальная психология: Учебное пособие / Н. А. Государев – М. : Ось-89, 2008. – 288 с.
4. Лубовский В. И. Психологические проблемы диагностики аномального развития детей / В. И. Лубовский. – М.: Педагогика, 1989. — 104 с.
5. Мастюкова Е.М. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии / Е. М. Мастюкова, А. Г. Московкина. – М.: ВЛАДОС, 2003 - 260 с.
6. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с.
7. Петрова В.Г. Психология умственно отсталых школьников: Учебное пособие / В. Г. Петрова, И. В. Белякова. – М. : Академия, 2002. – 160 с.
8. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / В. М. Сорокин [под. научн. ред. Л. М. Щипицыной]. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
9. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.
10. Тингей-Михаэлис К. Дети с недостатками развития: Книга в помощь родителям: Пер. с англ. / К.Тингей-Михаэлис [Под ред. Д.В. Колесова]. – М.: Педагогика, 1988. – 240 с.

Практичне заняття 1-2. Психічний розвиток при складних і множинних порушеннях порушеннях

План заняття

I. Практична частина.

1. Перегляд фільму «Створивша чудо».
2. Охарактеризуйте особливості психофізичного розвитку Хелен Келер сліпоглухонімої дівчинки.
3. Окресліть внутрішні та зовнішні чинники дизонтогенезу дівчинки.
4. Розкрийте сутність корекційного впливу педагога.
5. Визначте особливості механізмів компенсації та адаптації у дівчинки.
6. Психологічні особливості дітей зі складним дефектом.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями. Навч. посіб. / В.Й.Бочелюк, А.В.Турубарова – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
2. Выготский Л.С. Основы дефектологии. Учебники для вузов / Выготский Л.С. – СПб.: 2003. - 654 с.
3. Государев Н.А. Специальная психология: Учебное пособие / Н. А. Государев – М. : Ось-89, 2008. – 288 с.
4. Келлер. Е. История моей жизни / Елена Келлер. – М. : Издательство «Захаров», 2003. – 272с.

5. Лубовский В. И. Психологические проблемы диагностики аномального развития детей / В. И. Лубовский. – М.: Педагогика, 1989. — 104 с.
6. Мастюкова Е.М. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии / Е. М. Мастюкова, А. Г. Московкина. – М.: ВЛАДОС, 2003 - 260 с.
7. Нарушения зрения у детей раннего возраста. Диагностика и коррекция: Методическое пособие / Л.И. Фильчикова, М.Э. Бернадская, О.В. Парамей. – М. : Издательство «Экзамен», 2004. – 192 с.
8. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с.
9. Синьова, Є. П. Тифлопсихологія. Психологічні особливості людей з глибокими порушеннями зору : підручник / Є. П. Синьова. - К. : "Знання", 2008. - 365 с.
10. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / В. М. Сорокин [под. научн. ред. Л. М. Щипицыной]. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
11. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.
12. Тингей-Михаэлис К. Дети с недостатками развития: Книга в помощь родителям: Пер. с англ. / К.Тингей-Михаэлис [Под ред. Д.В. Колесова]. – М.: Педагогика, 1988. – 240 с.

Семінар 4. Психічний розвиток при порушеннях опорно-рухової сфери та синдромі Дауна.

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Аналіз форм порушення опорно-рухового апарату.
2. Чинники порушень опорно-рухового апарату.
3. Психологічні особливості дітей з ДЦП.
4. Специфіка порушення мовлення при ДЦП.
5. Психологічні особливості дітей з синдромом Дауна.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями. Навч. посіб. / В.Й.Бочелюк, А.В.Турубарова – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
2. Выготский Л.С. Основы дефектологии. Учебники для вузов / Выготский Л.С. – СПб.: 2003. - 654 с.
3. Государев Н.А. Специальная психология: Учебное пособие / Н. А. Государев – М. : Ось-89, 2008. – 288 с.
4. Лубовский В. И. Психологические проблемы диагностики аномального развития детей / В. И. Лубовский. – М.: Педагогика, 1989. — 104 с.
5. Мастюкова Е.М. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии / Е. М. Мастюкова, А. Г. Московкина. – М.: ВЛАДОС, 2003 - 260 с.
6. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с.
7. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / В. М. Сорокин [под. научн. ред. Л. М. Щипицыной]. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
8. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.
9. Тингей-Михаэлис К. Дети с недостатками развития: Книга в помощь родителям: Пер. с англ. / К.Тингей-Михаэлис [Под ред. Д.В. Колесова]. – М.: Педагогика, 1988. – 240 с.

Практичне заняття 3-4. Психологічні особливості дітей з розладами аутистичного спектру та з синдромом дефіциту уваги і гіперактивності

План заняття

I. практична частина.

1. Перегляд фрагментів фільмів про людей з аутизмом.
2. Аналіз психофізіологічних особливостей осіб з порушеннями аутистичного спектра.
3. Аналіз взаємодії осіб з аутизмом із соціумом.
4. Аналіз проблем сімей, які виховують дітей з порушеннями аутистичного спектра.
5. Психологічні особливості дітей з синдромом гіперактивності та дефіцитом уваги (диференціальна діагностика).

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Аппе Ф. Введение в психологическую теорию аутизма / Франческа Аппе; [пер. с англ. Д.В.Ермолаева]. – Москва: Теревинф, 2006. – 216 с.
2. Лебединская К.С. Диагностика раннего аутизма / К.С. Лебединская, О.С.Никольская–М.: Просвещение, 1991. – 250 с.
3. Лютова Е.К., Моница Г.Б. Тренинг эффективного взаимодействия с детьми / Е.К. Лютова, Г.Б. Моница. – СПб.: Речь, 2000. – 190с.
4. Максимова Е.В. Уровни общения. Причины возникновения раннего аутизма и его коррекция на основе теории Н.А. Бернштейна / Е. В. Максимова – М. Издательство «Диалог-МИФИ», 2008. – 288 с.
5. Мастюкова Е.М. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии / Е. М. Мастюкова, А. Г. Московкина. – М.: ВЛАДОС, 2003 - 260 с.
6. Моница Г. Б. Гиперактивные дети: психолого-педагогическая помощь / Г. Б. Моница, Е.К. Лютова-Робертс, Л. С. Чутко — СПб. : Речь, 2007. — 186 с
7. Ньюмен С. Игры и занятия с особым ребенком. Руководство для родителей / С. Ньюмен. – М.: Теревинф, 2004. – 240с.
8. Романчук О. Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги у дітей. Практичне керівництво / Олег Романчук. — Львів : Свічадо, 2015. —300 с.
9. Романчук О. Розлади спектра аутизму в запитаннях та відповідях / Олег Романчук. — Львів : Колесо, 2010. — 168 с.
10. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму : Монографія. — К. : Видавництво «Фенікс», 2010. — 368 с.
11. Таран О.П. Диагностическая модель игровой деятельности аутичного ребенка / О.П. Таран // Проблемы современного педагогического образования. Сер.: Педагогика и психология : зб. статей, 5 (47). – Ялта: РВВ КГУ, 2015. – С. 275-281. Режим доступу <http://elibrary.ru/item.asp?id=23591985>
12. Таран О.П. Психологічні аспекти порушення мовлення у дітей з аутизмом / О.П. Таран // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія : зб. статей, 2 (43). – Ялта. 2014. - С. 276-283. Режим доступу <http://elibrary.ru/item.asp?id=23699793>
13. Тингей-Михаэлис К. Дети с недостатками развития: Книга в помощь родителям: Пер. с англ. / К.Тингей-Михаэлис [Под ред. Д.В. Колесова]. – М.: Педагогика, 1988. – 240 с.
14. Фесенко Ю.А. Синдром дефицита внимания и гиперактивности у детей / Фесенко Ю.А. — Сан-Петербург : Наука и Техника, 2010. — 384 с.

МОДУЛЬ II. «ЛОГОПСИХОЛОГІЯ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. БАЗОВІ ЗАСАДИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ

Семінар 1. Концептуальні засади логопсихології

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Взаємозв'язок логопсихології з іншими науками та галузями психології.
2. Основні поняття логопсихології.
3. Історичні аспекти становлення логопсихології.
4. Науковці та їх вклад в розвиток логопсихології.
5. Сутність концепцій логопсихології.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Детская логопсихология : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Спец. дошк. педагогика и психология» / [Денисова О.А. и др.] : под редакцией В.И. Селиверстова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. — 175 с.
2. Дошкольная логопсихология: [учебник] / под. ред.. В.И.Селиверстова. – С.-П.: Питер, 2010. – 321с.
3. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.
4. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
5. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
6. Твардовская А.А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. – Казань, 2014. – 72 с.

Практичне заняття 1. Онтогенез та дизонтогенез мовлення

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Аналіз чинників порушення мовлення.
2. Аналіз класифікацій порушення мовлення.
3. Становлення мовлення дитини в нормі та при його порушенні.
4. Взаємозв'язок мовлення та спілкування в дитячому віці.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Детская логопсихология : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Спец. дошк. педагогика и психология» / [Денисова О.А. и др.] : под редакцией В.И. Селиверстова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. — 175 с.
2. Дошкольная логопсихология: [учебник] / под. ред.. В.И.Селиверстова. – С.-П.: Питер, 2010. – 321с.
3. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. / Т. В. Дуткевич – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
4. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.

5. Лисина М. И. Формирование личности ребенка в общении со взрослыми / Под ред. М. И. Лисиной. – Питер; СПб., 2009
6. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
7. Общение и речь: Развитие речи у детей в общении со взрослыми / Под ред. М. И. Лисиной; Науч.-исслед. ин-т общей и педагогической психологии Акад. пед. наук СССР. — М.: Педагогика, 1985. – 208 с.
8. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.
9. Твардовская А.А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. – Казань, 2014. – 72 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Семінар 2-3. Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення

План заняття

I. Практична частина.

1. Сутність структури психічного.
2. Місце мовлення серед психічних явищ.
3. Особливості вітчуття та сприймання при порушеннях мовлення.
4. Особливості уваги при порушеннях мовлення.
5. Особливості пам'яті при порушеннях мовлення.
6. Особливості мислення та уяви при порушеннях мовлення.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Веккер Л. М. Психика и реальность. Единая теория психических процессов / Л.М.Веккер. – Москва: Издательство «Смысл», 1998. – 685с.
2. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.
3. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону :Феникс, 2007.
4. Логопатофизиология: учеб. пособие для студентов / под ред. Р.И. Лалаевой, С.Н. Шаховской : Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС; Москва; 2011
5. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
6. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / В. М. Сорокин [под научн. ред. Л. М. Щипицыной]. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
7. Твардовская А. А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. – Казань, 2014. – 72 с.

Практичне заняття 2. Особливості особистості при порушеннях мовлення

План заняття

I. Практична частина.

1. Сутність поняття особистість.
2. Загальна характеристика структури особистості.
3. Особливості афективної сфери при порушеннях мовлення.
4. Особливості самосвідомості при порушеннях мовлення.
5. Особливості ціннісних орієнтацій при порушеннях мовлення.
6. Внутрішня картина дефекту при порушеннях мовлення.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Исаев Д.Н. Психическое недоразвитие у детей / Д.Н. Исаев. – Л.: Медицина, 1982. – 276 с.
2. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313 с.
3. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
4. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
5. Твардовская А. А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. – Казань, 2014. – 72 с.

Семінар 4. Особливості поведінки при порушеннях мовлення

План заняття

I. Практична частина.

1. Психомоторна основа поведінки.
2. Взаємовідношення у колективі однолітків.
3. Взаємовідношення у сім'ї.
4. Взаємовідношення в умовах фрустрації.
5. Взаємовідношення з педагогом.
6. Неадаптивні та адаптивні форми поведінки осіб із порушеннями мови.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Исаев Д.Н. Психическое недоразвитие у детей / Д.Н.Исаев. - Л.: Медицина, 1982. – 276с.
2. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.
3. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
4. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
5. Твардовская А. А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. - Казань, 2014. – 72 с.

Практичне заняття 3-4. Психологічні особливості дітей із різними мовленнєвими порушеннями

План заняття

I. Практична частина.

1. Психологічні особливості дітей із фонетико-фонематичними порушеннями мовлення (цілісний аналіз стосовно певного порушення).
2. Психологічні особливості дітей із недорозвиненням мовлення (цілісний аналіз залежно від ступеню).
3. Психологічні особливості дітей із мелодико-інтонаційними та порушеннями мовлення (цілісний аналіз).
4. Психологічні особливості дітей із темпо-ритмічними порушеннями мовлення (цілісний аналіз).

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Вильсон Д.К. Нарушение голоса у детей: [навчальний посібник] / Д.К.Вильсон. – М.: Академия, 2011. – 213с.
2. Детская логопсихология : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по

- специальности «Спец. дошк. педагогика и психология» / [Денисова О.А. и др.] : под редакцией В.И. Селиверстова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. — 175 с.
3. Дошкольная логопсихология: [учебник] / под. ред.. В.И.Селиверстова. – С.-П.: Питер, 2010. – 321с.
  4. Заикание у подростков: Кн. для логопеда: Из опыта работы /Е. В. Богданова, М. И. Буянов, Т. В. Калошина и др.; Сост. М. И. Буянов.— М.: Просвещение, 1989.— 175 с.
  5. Калягин В.А. Заикание: тяжесть и прогноз // Механизмы речевого процесса и реабилитации больных с речевыми нарушениями. – Л.: Наука, 1989. – 324с.
  6. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.
  7. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
  8. Логопатофизиология: учеб. пособие для студентов / под ред. Р.И. Лалаевой, С.Н. Шаховской : Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС; Москва; 2011
  9. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МОДУЛЬ I. «СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. БАЗОВІ ЗАСАДИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Вступ до спеціальної психології

Завдання:

Складіть схему взаємозв'язку спеціальної психології з іншими науками та галузями психології, обґрунтуйте вашу думку, вкажіть використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Тема 2. Сутність порушення розвитку

Завдання:

Складіть схему взаємозв'язку чинників порушення розвитку, обґрунтуйте вашу думку, вкажіть використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ДИЗОНТОГЕНЕЗ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Лекція 3. Дизонтогенез інтелектуального розвитку

Завдання:

Здійсніть порівняльний аналіз порушень розвитку при розумовій відсталості та затримці психічного розвитку. Оберіть по одній з форм проявів розумової відсталості та ЗПР. Заповніть порівняльну таблицю та вкажіть використані джерела (ресурси).

Особливості психічного розвитку дитини при інтелектуальних порушеннях

Параметри	Розумова відсталість	ЗПР
Форма		
Чинники виникнення		
Моторика		
Сприймання		
Увага		
Пам'ять		
Мовлення		
Мислення (Загальний інтелект)		
Емоційно-вольова сфера		
Мотиваційно- потребова сфера		
Особливості особистості		
Особливості діяльності		
Соціальна адаптація		
Ваш варіант		
Ваш варіант...		

Форма подання: у вигляді таблиці.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Тема 4. Психічний розвиток при сенсорних порушеннях

Завдання:

Здійсніть порівняльний аналіз психічного розвитку при сенсорних порушеннях. Оберіть по одній з форм проявів порушення слуху та зору. Заповніть порівняльну таблицю та вкажіть використані джерела (ресурси).

Особливості психічного розвитку дитини при сенсорних порушеннях

Параметри	Порушення слуху	Порушення зору
Форма		
Чинники виникнення		
Моторика		
Сприймання		
Увага		
Пам'ять		
Мовлення		
Мислення (Загальний інтелект)		
Емоційно-вольова сфера		
Мотиваційно- потребова сфера		
Особливості особистості		
Особливості діяльності		
Соціальна адаптація		
Ваш варіант		
Ваш варіант...		

Форма подання: у вигляді таблиці.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Тема 5. Психічний розвиток при порушеннях опорно-рухового апарату та синдрому Дауна

Завдання:

Здійсніть порівняльний аналіз особливостей психічного розвитку дитини з порушеннями опорно-рухового апарату (форма на ваш вибір) та синдромом Дауна. Заповніть таблицю та вкажіть використані джерела (ресурси).

Особливості психічного розвитку дитини при порушеннях опорно-рухового апарату

Параметри	Форма ДЦП _____	Синдром Дауна _____
Форма		
Чинники виникнення		
Моторика		
Сприймання		
Увага		
Пам'ять		
Мовлення		
Мислення (Загальний інтелект)		
Емоційно-вольова сфера		

Мотиваційно-потребова сфера		
Особливості особистості		
Особливості діяльності		
Соціальна адаптація		
Ваш варіант...		

Форма подання: у вигляді таблиці.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Тема 6. Психологічні особливості дітей з розладами аутистичного спектру та з синдромом дефіциту уваги і гіперактивності

Завдання:

Систематизуйте специфічні особливості розвитку дітей з аутизмом та синдромом дефіциту уваги та гіперактивності (СДУГ) відносно когнітивної, емоційної та поведінкової сфери особистості. Заповніть таблицю та вкажіть використані джерела (ресурси).

Особливості психічного розвитку дітей

Параметри	Аутизм	СДУГ
Форма		
Чинники виникнення		
Моторика		
Сприймання		
Увага		
Пам'ять		
Мовлення		
Мислення (Загальний інтелект)		
Емоційно-вольова сфера		
Мотиваційно-потребова сфера		
Особливості особистості		
Особливості діяльності		
Соціальна адаптація		
Ваш варіант...		

Форма подання: у вигляді таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

МОДУЛЬ II. «ЛОГОПСИХОЛОГІЯ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. БАЗОВІ ЗАСАДИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Концептуальні засади логопсихології

Завдання:

Проаналізуйте чинники виникнення логопсихології як окремої психологічної галузі. Обґрунтуйте вашу думку, вкажіть використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Тема 2. Онтогенез та дизонтогенез мовлення

Завдання:

Проаналізуйте труднощі спілкування та їх чинники при порушеннях мовлення. Обґрунтуйте вашу думку, вкажіть використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Тема 3. Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення

Завдання:

Оберіть один з психічних процесів, визначте: його роль у психічній діяльності особистості, взаємозв'язок з іншими психічними явищами, його особливості функціонування при порушеннях мовлення. Обґрунтуйте вашу думку, вкажіть використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Тема 4. Особливості особистості при порушеннях мовлення

Завдання:

Визначте особливості особистості при порушеннях мовлення, що можуть бути характерні в певний віковий період (раннє дитинство, дошкільний вік, молодший шкільний вік, підлітковий вік, юнацький вік – на ваш вибір). Обґрунтуйте вашу думку, вкажіть використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Тема 5. Особливості поведінки при порушеннях мовлення

Завдання:

Визначте найхарактерніші особливості поведінки при порушеннях мовлення. Поясніть вашу думку, вкажіть використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Тема 6. Психологічні особливості дітей із різними мовленнєвими порушеннями

Завдання:

Складіть психологічний портрет дитини дошкільного віку з певним порушенням мовлення (на ваш вибір), тобто охарактеризуйте основні проблеми пізнавальної, особистісної та поведінкової сфери. Поясніть вашу думку, вкажіть використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи здобувачів вищої освіти, подано у вигляді табл. 6.1.

Таблиця 6.1

МОДУЛЬ I. СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
<i>Змістовий модуль I. Базові засади спеціальної психології</i>		
Тема 1. Вступ до спеціальної психології	Семінарські, практичні заняття,	5
Тема 2. Сутність порушення розвитку	модульний контроль	5
<i>Змістовий модуль II. Дизонтогенез психічного розвитку</i>		
Тема 3. Дизонтогенез інтелектуального розвитку	Семінарські, практичні заняття,	5
Тема 4. Психічний розвиток при сенсорних порушеннях	модульний контроль	5
Тема 5. Психічний розвиток при порушеннях опорно-рухової сфери та синдромі Дауна		5
Тема 6. Психологічні особливості дітей з розладами аутистичного спектру та з синдромом дефіциту уваги і гіперактивності		5
<i>Разом за навчальним планом: 28 год.</i>		<i>Разом: 30 балів</i>

МОДУЛЬ II. ЛОГОПСИХОЛОГІЯ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
<i>Змістовий модуль III. Базові засади логопсихології</i>		
Тема 1. Концептуальні засади логопсихології	Семінарські, практичні заняття,	5
Тема 2. Онтогенез та дизонтогенез мовлення	модульний контроль	5
<i>Змістовий модуль IV. Психологічні особливості дітей з порушеннями мовлення</i>		
Тема 3. Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення	Семінарські, практичні заняття,	5
Тема 4. Особливості особистості при порушеннях мовлення	модульний контроль	5
Тема 5. Особливості поведінки при порушеннях мовлення		5
Тема 6. Психологічні особливості дітей із різними мовленнєвими порушеннями		5
<i>Разом за навчальним планом: 28 год.</i>		<i>Разом: 30 балів</i>

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти з дисципліни «Фахова психологія (інтегрований курс)» оцінюються за системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності здобувачів вищої освіти з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у Європейську кредитну трансферно-накопичувальну систему (ECTS) шкалу подано у табл. 7.1, табл. 7.2.

Таблиця 7.1

Система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фахова психологія (інтегрований курс)»

Вид діяльності	Бал
Модуль 1. «Спеціальна психологія»	144
Модуль 2. «Логопсихологія»	154
РАЗОМ	298
РОЗРАХУНОК БАЛІВ ЗА КОЕФІЦІЄНТОМ	298:60=4,95
ІСПИТ	40

У процесі оцінювання навчальних досягнень студента застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; звіт, реферат, есе.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Результати навчання здобувачів вищої освіти щодо опанування навчальної дисципліни оцінюються за 100-бальною шкалою. Переведення результатів, отриманих за 100-бальною шкалою оцінювання в шкалу за Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС) здійснюється за наступною схемою, що подана у табл. 7.2.

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Таблиця 7.1

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності

E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
Fx	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувачів вищої освіти на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Модульний контроль знань здобувачів вищої освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, практичні, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ навчальні посібники;
- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ презентації теоретичного матеріалу в Power Point
- ✓ контрольні завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.

X. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

Питання у білетах розташовані наступним чином:

I питання: тестові завдання

Питання зі спеціальної психології

II питання:

1. Розкрийте предмет та проаналізуйте задачі спеціальної психології.
2. Визначте міжпредметні взаємозв'язки спеціальної психології, представте їх у вигляді схеми та обґрунтуйте її.
3. Проаналізуйте базові принципи спеціальної психології, наведіть приклади їх реалізації.
4. Здійсніть порівняльний аналіз понять розвиток та дизонтогенезу, визначте загальне та відмінне.
5. Охарактеризуйте структуру порушення розвитку, визначте причини та наслідки. Наведіть приклади попередження вторинних порушень.
6. Проаналізуйте базові ідеї концепції психічного дизонтогенезу В.В.Лебединського.
7. Розкрийте головні ідеї В.І.Лубовського стосовно психічного дизонтогенезу.
8. Здійсніть порівняльний аналіз понять компенсація та адаптація, визначте спільне та відмінне. Проілюструйте прикладами.
9. Здійсніть порівняльний аналіз понять: норма, дефект, інвалідність. Окресліть особливості їх взаємозв'язку. Проілюструйте прикладами.
10. Розкрийте сутність поняття деривація як причини та наслідку порушеного розвитку, запропонуйте схему та обґрунтуйте її.
11. Здійсніть порівняльний аналіз сенсорної та психологічної (материнської) деривації, наведіть приклади.
12. Охарактеризуйте психологічні особливості дітей з порушеннями розвитку та окресліть основні проблеми розвитку.
13. Охарактеризуйте дизонтогенії за типом ретардації, визначте основні труднощі розвитку.
14. Здійсніть порівняльну характеристику дітей з різним ступенем розумової відсталості, визначте специфіку розвитку їх мовлення.
15. Охарактеризуйте психологічні особливості дітей з легким ступенем розумової відсталості та окресліть перспективи їх соціалізації. Наведіть приклади.
16. Здійсніть порівняльний аналіз психологічних особливостей дітей з затримкою психічного розвитку конституціонального походження (гармонійний психічний та психофізичний інфантилізм) та соматичного походження. Охарактеризуйте перспективи їх розвитку та соціалізації.
17. Здійсніть порівняльний аналіз психологічних особливостей дітей з затримкою психічного розвитку психогенного походження та церебрально-органічного генезу. Охарактеризуйте перспективи їх розвитку та соціалізації.
18. Здійсніть порівняльний аналіз психологічних особливостей розвитку глухих та слабозорючих дітей. Окресліть основні проблеми їх соціалізації.
19. Охарактеризуйте специфіку розвитку мовлення у дітей з порушеннями слуху. Визначте значення жестового та усного мовлення.
20. Здійсніть порівняльний аналіз психологічних особливостей сліпих та слабозорих дітей. Окресліть основні проблеми їх соціалізації.
21. Охарактеризуйте особливості мовлення дітей з порушеннями зору, в залежності від часу втрати зору.
22. Охарактеризуйте спосіб пізнання світу та психологічні особливості сліпоглухих дітей. Окресліть чинники успіху Хлен Келер.
23. Розкрийте психологічні особливості дітей з ДЦП відносно форми порушень.
24. Охарактеризуйте особливості мовлення дітей з ДЦП. Окресліть основні проблеми їх соціалізації.

25. Охарактеризуйте психологічні особливості дітей з синдромом Дауна. Окресліть основні проблеми їх соціалізації.
26. Охарактеризуйте психологічні особливості дітей з синдромом дефіциту уваги та гіперактивності. Окресліть основні проблеми їх соціалізації.
27. Проаналізуйте діагностичні критерії розладу аутистичного спектру відносно пізнавальної, емоційної та поведінкової сфер.
28. Охарактеризуйте психологічні особливості мовлення та його розвитку у аутичної дитини. Окресліть специфіку вербальної та невербальної комунікації.
29. Охарактеризуйте специфіку ігрової діяльності аутичної дитини.
30. Здійсніть системний аналіз труднощів соціалізації дітей з порушеннями психофізичного розвитку, проілюструйте прикладами.

Питання з логопсихології

1. Охарактеризуйте предмет та проаналізуйте завдання логопсихології.
2. Розкрийте міждисциплінарні зв'язки логопсихології, запропонуйте схему та обґрунтуйте її.
3. Проаналізуйте наукові, практичні та методологічні передумови виділення логопсихології в самостійну галузь психологічного знання.
4. Проаналізуйте психофізіологічні основи логопсихології. Назвіть науковців та їх провідні ідеї.
5. Проаналізуйте лінгвістичні основи логопсихології. Назвіть науковців та їх провідні ідеї.
6. Розкрийте концепцію мовлення як базової вищої психічної функції (Л.С.Виготський). Проаналізуйте ознаки та значення вищих психічних функцій.
7. Розкрийте концепцію внутрішньої картини мовленнєвого дефекту. Окресліть специфіку ставлення до власного мовленнєвого дефекту дітьми та підлітками.
8. Проаналізуйте теорію нормального та порушеного розвитку. Назвіть науковців та їх провідні ідеї.
9. Проаналізуйте особливості самооцінки дітей із порушеннями мовлення. Визначте значення самооцінки в розвитку та соціалізації дитини.
10. Окресліть специфіку рівня домагань молодших школярів з порушеннями мовлення. Наведіть приклади.
11. Охарактеризуйте особливості сприймання дітей із мовленнєвими порушеннями. Визначте взаємозв'язок сприймання з іншими психічними процесами у дітей з мовленнєвими порушеннями.
12. Проаналізуйте вплив труднощів слухового та зорового сприймання на розвиток мовлення у дітей з мовленнєвими порушеннями.
13. Визначте особливості пам'яті дітей із мовленнєвими порушеннями. Розкрийте поняття парамнезії, проілюструйте прикладами.
14. Визначте особливості уваги дітей із мовленнєвими порушеннями. Визначте взаємозв'язок уваги з іншими психічними процесами у дітей з мовленнєвими порушеннями.
15. Розкрийте особливості мислення дітей із мовленнєвими порушеннями. Визначте взаємозв'язок мислення та мовлення дітей з мовленнєвими порушеннями.
16. Визначте специфічні особливості уяву дітей із мовленнєвими порушеннями, окресліть причини та наведіть приклади.
17. Проаналізуйте неадаптивні та адаптивні форми поведінки осіб із мовленнєвими порушеннями. Наведіть приклади.
18. Проаналізуйте основні труднощі та особливості розвитку спілкування при порушеннях мовлення. Наведіть приклади.
19. Охарактеризуйте психологічні особливості ігрової діяльності дітей з порушеннями мовлення. Визначте причини труднощів ігрової діяльності та значення для соціалізації

- дитини.
20. Розкрийте психологічні особливості дітей із ЗНМ. Визначте основні труднощі їх розавитку та соціалізації.
  21. Охарактерізуйте психологічні особливості дітей із ФФПМ. Визначте основні труднощі їх розавитку та соціалізації.
  22. Розкрийте сутність понять логоневроз. Проаналізуйте його причини, механізми та наслідки.
  23. Здійсніть порівняльний аналіз психологічних особливостей підлітків з різними формами заїкання. Проілюструйте прикладами.
  24. Визначте основні проблеми в навчальній діяльності дітей з порушеннями мовлення та проаналізуйте їх причини.
  25. Розкрийте особливості мовлення в ситуаціях емоційної напруги та проаналізуйте їх причини. Наведіть приклади.
  26. Визначте чинники впливу сімейної ситуації розвитку на дитину із мовленнєвими порушеннями. Наведіть приклади та обґрунтуйте свою думку.
  27. Проаналізуйте особливості взаємовідношення дітей із мовленнєвими порушеннями з педагогом. Визначте позитивні та негативні сторони цієї взаємодії.
  28. Охарактерізуйте рівні усвідомлень власного мовленнєвого порушення дітьми та визначте чинники, що це зумовлюють.
  29. Визначте особливості саморегуляції дітей з порушенням мовлення, окресліть причини та наведіть приклади.
  30. Здійсніть порівняльний аналіз понять: мова, мовлення, спілкування. Визначте їх взаємозв'язок у розвитку дитини з мовленнєвими порушеннями.

III питання практичного характеру:

1. Проаналізуйте проблемну ситуацію, визначте причини та шляхи подолання.
2. Складіть психологічний портрет дитини з певними особливостями психофізичного розвитку.
3. Розробіть модель, схему тощо.

XII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

МОДУЛЬ І. СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Основна:

1. Аппе Ф. Введение в психологическую теорию аутизма / Франческа Аппе; [пер. с англ. Д.В.Ермолаева]. – Москва: Теревинф, 2006. – 216 с.
2. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями. Навч. посіб. / В.Й.Бочелюк, А.В.Турубарова – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
3. Выготский Л.С. Основы дефектологии. Учебники для вузов / Выготский Л.С. – СПб.: 2003. - 654 с.
4. Государев Н.А. Специальная психология: Учебное пособие / Н. А. Государев – М. : Ось-89, 2008. – 288 с.
5. Лубовский В. И. Психологические проблемы диагностики аномального развития детей / В. И. Лубовский. – М.: Педагогика, 1989. — 104 с.
6. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с.
7. Петрова В.Г. Психология умственно отсталых школьников: Учебное пособие / В. Г. Петрова, И. В. Белякова. – М. : Академия, 2002. – 160 с.
8. Романчук О. Розлади спектра аутизму в запитаннях та відповідях / Олег Романчук. — Львів : Колесо, 2010. — 168 с.
9. Синьова, Є. П. Тифлопсихологія. Психологічні особливості людей з глибокими порушеннями зору : підручник / Є. П. Синьова. - К. : "Знання", 2008. - 365 с.
10. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму : Монографія. — К. : Видавництво «Фенікс», 2010. — 368 с.
11. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / В. М. Сорокин [под. научн. ред. Л. М. Щипицыной]. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
12. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.
13. Тингей-Михаэлис К. Дети с недостатками развития: Книга в помощь родителям: Пер. с англ. / К.Тингей-Михаэлис [Под ред. Д.В. Колесова]. – М.: Педагогика, 1988. – 240 с.

Додаткова:

1. Келлер. Е. История моей жизни / Елена Келлер. – М. : Издательство «Захаров», 2003. – 272с.
2. Лангмейер Йозеф Психическая депривация в детском возрасте / Йозеф Лангмейер, Зденек Матейчек. – Прага : Авиценум, 1984 – 334 с.
3. Лебединская К.С. Диагностика раннего аутизма / К.С. Лебединская, О.С.Никольская– М.: Просвещение, 1991. – 250 с.
4. Лютова Е.К., Моница Г.Б. Тренинг эффективного взаимодействия с детьми / Е.К. Лютова, Г.Б. Моница. – СПб.: Речь, 2000. – 190с.
5. Максимова Е.В. Уровни общения. Причины возникновения раннего аутизма и его коррекция на основе теории Н.А. Бернштейна / Е. В. Максимова – М. Издательство «Диалог-МИФИ», 2008. – 288 с.
6. Мастюкова Е.М. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии / Е. М. Мастюкова, А. Г. Московкина. – М.: ВЛАДОС, 2003 - 260 с.
7. Моница Г. Б. Гиперактивные дети: психолого-педагогическая помощь / Г. Б. Моница, Е.К. Лютова-Робертс, Л. С. Чутко — СПб. : Речь, 2007. — 186 с
8. Нарушения зрения у детей раннего возраста. Диагностика и коррекция: Методическое пособие / Л.И. Фильчикова, М.Э. Бернадская, О.В. Парамей. – М. : Издательство «Экзамен», 2004. – 192 с.

9. Ньюмен С. Игры и занятия с особым ребенком. Руководство для родителей / С. Ньюмен. – М.: Теревинф, 2004. – 240с.
10. Романчук О. Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги у дітей. Практичне керівництво / Олег Романчук. — Львів : Свічадо, 2015. —300 с.
11. Таран О.П. Диагностическая модель игровой деятельности аутичного ребенка / О.П. Таран // Проблемы современного педагогического образования. Сер.: Педагогика и психология : зб. статей, 5 (47). – Ялта: РВВ КГУ, 2015. – С. 275-281. Режим доступа <http://elibrary.ru/item.asp?id=23591985>
12. Таран О.П. Психологічні аспекти порушення мовлення у дітей з аутизмом / О.П. Таран // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія : зб. статей, 2 (43). – Ялта. 2014. - С. 276-283. Режим доступа <http://elibrary.ru/item.asp?id=23699793>
13. Фесенко Ю.А. Синдром дефицита внимания и гиперактивности у детей / Фесенко Ю.А. — Сан-Петербург : Наука и Техника, 2010. — 384 с.

МОДУЛЬ II. ЛОГОПСИХОЛОГІЯ

Основна:

1. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейро- и патопсихологии: [навчальний посібник] / В.М.Астапов. – М.: Наука, 2004. – 126с.
2. Вильсон Д.К. Нарушение голоса у детей: [навчальний посібник] / Д.К.Вильсон. – М.: Академия, 2011. – 213с.
3. Детская логопсихология : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Спец. дошк. педагогика и психология» / [Денисова О.А. и др.] : под редакцией В.И. Селиверстова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. — 175 с.
4. Дошкольная логопсихология: [учебник] / под. ред. В.И.Селиверстова. – С.-П.: Питер, 2010. – 321с.
5. Заикание у подростков: Кн. для логопеда: Из опыта работы /Е. В. Богданова, М. И. Буянов, Т. В. Калошина и др.; Сост. М. И. Буянов.— М.: Просвещение, 1989.— 175 с.
6. Исаев Д.Н. Психическое недоразвитие у детей / Д.Н.Исаев. - Л.: Медицина, 1982. – 276с.
7. Калягин В.А. Заикание: тяжесть и прогноз // Механизмы речевого процесса и реабилитации больных с речевыми нарушениями. – Л.: Наука, 1989. – 324с.
8. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.
9. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
10. Лисина М. И. Формирование личности ребенка в общении взрослыми / М. И. Лисина. – Питер; СПб., 2009
11. Логопатопсихология: учеб. пособие для студентов / под ред. Р.И. Лалаевой, С.Н. Шаховской. : Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС; Москва; 2011
12. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
13. Твардовская А.А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. - Казань, 2014. -72 с.

Додаткова:

1. Веккер Л. М. Психика и реальность. Единая теория психических процессов / Л.М.Веккер. – Москва: Издательство «Смысл», 1998. – 685с.
2. Государев Н.А. Специальная психология: Учебное пособие / Н. А. Государев – М. : Ось-89, 2008. – 288 с.
3. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. / Т. В. Дуткевич – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.

4. Клиническая психология: [учебник] / под. ред.. Б.Д.Карвасарского. – С.-П.: Питер, 2010. – 432с.
5. Общение и речь: Развитие речи у детей в общении со взрослыми / Под ред. М. И.Лисиной; Науч.-исслед. ин-т общей и педагогической психологии Акад. пед. наук СССР. — М.: Педагогика, 1985. – 208 с.
6. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с.
7. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / В. М. Сорокин [под. научн. ред. Л. М. Щипицыной]. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
8. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.
9. Хомская Е.Д. Нейропсихология / Е.Д.Хомская. – М.: Наука, 1987. – 241 с.
10. Эльконин Д.Б. Детская психология / Д.Б. Эльконин. – М., 1960. –165 с.